

Eindverslag van het project Lang leve planeet aarde.

## **Uitgangspunten project:**

CuVoSA (stichting Culturele Vorming voor de basisscholen uit Someren en Asten) wil in het schooljaar 2022-2023 met alle scholen uit Asten en Someren aan de slag gaan met het thema Duurzaamheid. Op 14-01-2021 is bij Museum Klok & Peel de vraag neergelegd om dit project vorm te geven, met de volgende richtlijnen:

- Het project moet toegankelijk zijn voor groep 1 t/m 8
- Alle basisscholen van Asten en Someren doen mee
- Het project moet ook een cultuurdiscipline bevatten
- Vanuit CuVoSA is er €8,- per leerling beschikbaar

## **Ontwikkeltraject:**

Het museum is in januari 2021 in overleg gegaan met IVN Asten-Someren om de mogelijkheden te onderzoeken. Gezien de grootte van het project en de aanwezigheid van educatieteams voor scholen bij het IVN, is dit een logische samenwerking. Beide instanties hebben dezelfde doelstelling en kunnen elkaars programma's versterken.

Beide partijen zoeken los van elkaar uit welk aanbod zij voor de scholen kunnen ontwikkelen. Tijdens maandelijkse overleggen houden het museum en het IVN elkaar op de hoogte. Alle partijen zijn enthousiast en zitten goed op één lijn. Per bouw worden er leerdoelen en een hoofdthema afgesproken, om zo mooi aansluitende programma's te creëren.

Om het thema duurzaamheid zo concreet mogelijk te maken, is besloten om de focus te leggen op energie, water en lokale thema's. Zodra het raamwerk van het programma gereed is, wordt duidelijk dat er potentiële sponsors aangeschreven moeten worden om de kosten te dekken.

## **Betrokkenheid gemeenten en waterschap**



Burgemeesters van Asten en Someren en de dijkgraaf van Waterschap Aa en Maas met prijswinnaar in de tentoonstellingsruimte 'samen het

Tijdens de voorbereiding is het Waterschap Aa en Maas bezig met de uitvoering van het project 'Herinrichting Aa-dal zuid'. In gemeenten Asten en Someren lopen de projecten 'Onweerstaanbaar Asten' en 'Onweerstaanbaar Someren'. Omdat deze programma's als doel hebben om te laten zien wat er op lokaal vlak met duurzaamheid gebeurt, wordt er contact gezocht met deze partijen. Dit resulteert in projecttentoonstelling 'Samen het klimaat de baas' in Museum Klok & Peel. Deze tentoonstelling zal worden verweven in het project.

Uiteindelijk heeft het project op de volgende manier vorm gekregen:

### **Opleiding vrijwilligers IVN en Museum Klok & Peel**

Om het project in goede banen te leiden, zijn de vrijwilligers van het IVN en Museum Klok & Peel extra opgeleid. Verschillende activiteiten hadden als doel om hen zowel inhoudelijk als praktisch meer bij te leren over duurzaamheid.

- Een excursie naar de klimaattuin in Natuur en Milieucentrum de IJzeren man in Weert. Onder leiding van Ad Havermans.
- Een excursie naar het Aa-dal in Someren. Onder leiding van Fabienne, Nota Waterschap Aa en Maas.
- IVN lezingen over het klimaat:
  - 1) Klimaatverandering – Ad Havermans
  - 2) Gevolgen van klimaatveranderingen en hoe de gemeente Someren daarmee om is gegaan – Louis Swinkels, Wethouder Gemeente Someren
  - 3) Waterbeheerprogramma van het waterschap – Erik de Ridder, Waterschap de Dommel

Daarnaast hebben zowel IVN als Museum hun eigen vrijwilligers opgeleid in het begeleiden van de specifieke projecten op de eigen locaties.

### **Uitwerking projectonderdelen**

Zodra de inhoud van het project was vastgesteld, zijn medewerkers van het museum en het IVN aan de slag gegaan met het uitwerken van de educatieve materialen voor het project. Daarnaast is er aandacht besteed aan het volgende:

- Er is een site met projectinformatie ontwikkeld voor deelnemers en scholen
- Er zijn afspraken gemaakt met diverse cultuurmakers: het theatergezelschap, de bibliotheek over de verhalenverteller en Kunstloc Brabant over de inzet van een beeldend kunstenaar.
- Er is in samenwerking met de burgemeesters van beide gemeenten een inleidende film gemaakt en een paar extra motivatie filmpjes die gedurende het traject door de leerkracht kunnen worden ingezet.
- Er is een communicatieplan opgesteld waarbij vooral de lokale pers is ingeschakeld.

## **Uitvoering:**

### **Lang Leve Planeet Aarde**

Een project over duurzaamheid, (leef)klimaat en biodiversiteit.

- Doel:** Leerlingen laten inzien dat de aarde ‘overbelast’ raakt en hen zelf de mogelijkheden laten ontdekken om op een positieve manier een bijdrage te leveren aan de oplossing. Bewustwording creëren is het allerbelangrijkst.
- Groep 1-2-3** Zij leren verbanden leggen tussen hun eigen gedrag en de natuurlijke omgeving.
- Groep 4-5-6** Zij leren benoemen hoe ze zelf duurzaam kunnen handelen en hoe de eigen omgeving beter kan worden ingericht, met een nadruk op water.
- Groep 7-8** Zij leren beseffen wat de gevolgen van hun eigen keuzes zijn. Ze komen met concrete ideeën die toepasbaar zijn in hun thuis- en schoolsituatie, waarmee de gemeenten uiteindelijk kunnen verduurzamen. De nadruk ligt op energie en klimaat.

In het schooljaar 2022 – 2023 heeft elke basisschool in Asten en Someren 6 weken lang in het teken gestaan van duurzaamheid. Tijdens deze 6-weekse periode verzorgde de werkgroep Lang Leve Planeet Aarde (bestaande uit IVN en museummedewerkers aangevuld met een lid van CuVoSA) verschillende activiteiten. Een IVN-activiteit, museumbezoek en culturele activiteit maakten allemaal deel uit van het programma.

Het project werd afgetrapt met een film waarin de burgemeesters van Asten en Someren om hulp vragen. Vervolgens volgt een periode waarin de school de bibliotheek en een theatervoorstelling bezoekt. Door het IVN worden er voor de midden- en bovenbouw activiteiten op school en in de wijk verzorgd. Er vindt een bezoek plaats aan het museum, waar de kinderen een activiteitencircuit doorlopen.

De werkgroep heeft ook een handleiding samengesteld met tips voor lesactiviteiten over duurzaamheid voor iedere klas. Het rooster van de drie georganiseerde activiteiten maakte ook deel uit van de handleiding. Dit alles is beschikbaar gesteld op de website van Museum Klok & Peel. De leerkrachten hebben tijdens deze weken verder zelf vorm en inhoud mogen geven aan het thema duurzaamheid.

Om de periode te starten, is er een film ontwikkeld om de kinderen enthousiast te maken:

<https://www.youtube.com/watch?v=K5aVA19XrOo>

Daarnaast zijn er extra video's ontwikkeld als extra motivatie en boost tussendoor.

- Boodschap van de burgemeester van Someren.  
<https://www.youtube.com/watch?v=vLXeD0fwA3I>
- Boodschap van de burgemeester van Asten  
<https://www.youtube.com/watch?v=nKdT0wf2-hI>
- Boodschap van de uil  
<https://www.youtube.com/watch?v=o7Esf4BKX8U>
- Boodschap van de watermannen  
<https://www.youtube.com/watch?v=VAMlbNpClcl>



### ideeën voor een betere planeet:

Naast de activiteiten en lesideeën is er een wedstrijd uitgezet voor het meest originele en uitvoerbare idee voor een positieve bijdrage aan een duurzame wereld/omgeving. Leerlingen ontwikkelden iedere periode werkstukken die in het museum werden tentoongesteld. Tijdens elke periode werd er een periodewinnaar uitgeroepen, die met een certificaat beloond werd. In overleg met de burgemeesters van Asten en Someren en de dijkgraaf van Waterschap Aa en Maas is er ook een jaarwinnaar uitgeroepen.



1e prijsuitreiking met de wethouder van Asten, afkoppelcoach van Someren en de bestuurder van Waterschap Aa en Maas

### IVN-activiteiten:

Er zijn in totaal drie verschillende IVN-activiteiten ontwikkeld, geschikt voor drie leeftijdsgroepen.

#### Groep 1 – 2 – 3

Voor deze groepen is een verbeterde en nieuwe landschapskist gerealiseerd. Deze is ingezet op alle scholen. Aan de hand van een verhaal over een prinses leren de leerlingen verschillende landschappen en hun bewoners kennen. Dat doen ze door te ruiken, de bodem onder hun voeten te voelen, kriebelbeestjes te ontdekken, zoekkaarten met dieren te gebruiken of spelletjes te spelen. Met de uitgebreide beschrijving erbij kan de leraar zo aan de slag.

**Bevindingen IVN:** Heel prettig om de positieve reacties van de leerkrachten en leerlingen te ontvangen. Incidenteel is er om begeleiding van het IVN gevraagd. Het was een plezier om met de leerlingen en de landschapskist te werken.

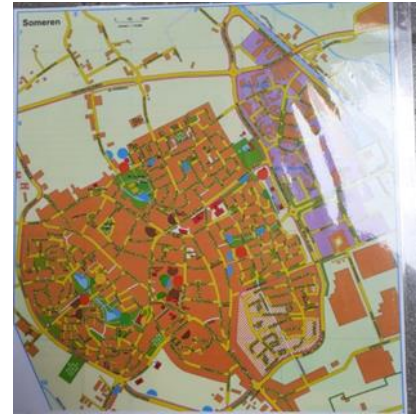


#### Groep 4 – 5 – 6

Voor deze groepen zijn opdrachtkaarten gerealiseerd die op alle scholen zijn uitgevoerd. De opdrachten horen bij het kijk-in-je-wijk-spel. IVN-vrijwilligers gaan in de eigen wijk op pad met leerlingen. Zij voeren opdrachten uit die gericht zijn op duurzaamheidsprojecten of voorbeelden in hun eigen omgeving.



**Bevindingen IVN:** Omdat het rapen van rondslingerend afval zo'n succes was, hebben we bewust eerst de leerlingen laten zoeken en kijken naar de planten, dieren, wadi, zonnepanelen en afgekoppelde regenwaterafvoeren enz. Daarna mochten de kinderen pas met de prikkers het zwerfvuil verwijderen. Het was genieten om met de kinderen door hun omgeving te lopen en om te merken dat ze steeds meer zien en begrijpen en ook bewuster worden.



## Groep 7 – 8

Voor groepen 7 en 8 is het oude, succesvolle, programma Sarah's wereld compleet geüpdatet. De inhoud is gemoderniseerd (van 1998 naar nu) en de programmaduur is teruggebracht van 8 naar ongeveer 3 uur.

IVN-vrijwilligers nemen de klassen mee op reis met 'Sarah', een meisje uit groep 7/8. Sarah reist in haar luchtballon de wereld over om haar vrienden te bezoeken. Haar vrienden (mensen en dieren) wonen in gebieden waar grondstoffen worden gewonnen voor de productie van (cola)blikjes. Zij vertellen wat de veranderingen in hun woongebied zijn sinds de mens de grondstoffen uit de grond haalt: beperking, vernietiging en vervuiling van de natuur, het milieu, hun leefomgeving en daarmee hun kwaliteit van leven.

De leerlingen krijgen zo stapsgewijs inzicht in de onzichtbare kosten (de ecologische rugzak) van de producten die we kopen. Ja, we betalen met geld voor de productiekosten, maar wie betaalt deze onzichtbare schade? Wat doen we al om de schade te beperken en wat kunnen we nog meer doen om de ecologische rugzak nog kleiner te maken? Onderwerpen als recyclen, hergebruiken, minder kopen, spullen opknappen, spullen doorgeven en zelf maken komen voorbij.

Deze thema's komen tot leven doordat Sarah opdrachten geeft aan de klas. De leerlingen onderzoeken welke invloed het koopgedrag van de mens heeft op het milieu, de natuur en onze leefomgeving. De leerlingen:

- Doen onderzoek naar bedreigde diersoorten
- Werken het hele productieproces van het colablikje door
- Gaan zelf inkopen doen voor Sarah's verjaardagsfeestje
- Inspecteren de binnen- en buitenruimte van de school en hun eigen huis op het gebied van energie-, gas- en watergebruik, afval én hun eigen leefgebied. Ze maken aanbevelingen en mogelijk een plan om de verbetering te gaan doorvoeren.

Sarah laat op deze manier de leerlingen ervaren en ontdekken wat ze zelf kunnen bijdragen om de ecologische rugzak lichter te maken.

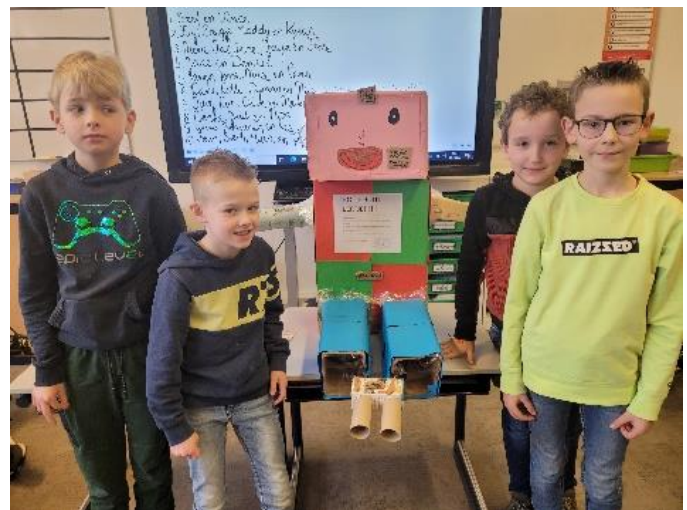
**Bevindingen IVN:** De dynamiek van de groep was iedere keer weer anders. We hebben genoten van de (re)acties van de leerlingen. Wat pakken ze het snel op en wat passen ze het snel toe!



**Zichtbare opbrengst:**



WC Weetjes, B.S. Het Talent Asten



Opruimrobot van Sint Jozefschool Someren-Heide

Dit doen wij, Brigantijn Someren



Ontwerp Duurzaam park, De Ontdekking Asten



Draagzak van gerecycled T-shirt, Diamant Someren



## Museumactiviteiten:

Het Peelgedeelte van Museum Klok en Peel is uitgebreid met diverse activiteiten voor dit project om de duurzaamheidsdoelen te behalen met de kinderen.

### Groep 1 – 2 – 3

Spelenderwijs ontdekken de kleuters in het museum verbanden tussen de natuur en hun eigen handelen. Er is een Peelvloer in het museum gerealiseerd en er is een Duurzaamheidshuisje ontwikkeld. Hier kunnen tegels verwijderd worden, die plaatsmaken voor planten. Er is ook een activiteitencircuit met opdrachten die door leerlingen uitgevoerd kunnen worden met hulp van (groot)ouders.



### Groep 4 – 5 – 6

De leerlingen gaan op ontdekkingstocht in het museum en doen proefjes over water. Zo leren ze over het ontstaan van turf, veenmos en vogelveren. Dankzij de watertafels ontdekken ze het verschil tussen een regenbui op een versteende en een groene tuin. In het museum kunnen de kinderen een vogelpaspoort maken, leren over plastic vervuiling in de natuur en een beekloop laten meanderen.



## Groep 7 – 8

Voor deze groepen is de duurzaamheidsescapekast ontwikkeld. Door in het museum weetjes over duurzaamheid te verzamelen, komen de leerlingen verder in het spel.



## Culturele activiteiten van CuVoSA

Ook het onderwerp 'erfgoed' zat in het project verweven. Dat gebeurde door het natuurgebied De Peel op verschillende manieren aan te bieden tijdens alle activiteiten in het museum. Zo werd het als natuurgebied benaderd, maar het leven en de gewoonten van turfstekers werd ook belicht. Ook de gevolgen van turfsteken voor het natuurgebied stond centraal.

Ook wilde CuVoSA een kunstelement toevoegen. Niet in de minste plaats omdat kunst vaak op de troepen vooruit loopt en de omgeving op een creatieve wijze wakker schudt. De verschillende kunstvormen voegden iets wezenlijks toe aan het project en nodigde kinderen uit om na te denken over onze planeet.

## Groep 1 – 2 – 3

Verhalenverteller Annie Mulder speelde en vertelde in de bibliotheek van Asten of Someren het 'Rommel en opruim-verhaal'. 'Gooi je snoeppapiertje in de vuilnisbak' 'Laat je ijsstokje niet op de grond vallen' of 'Als het zakje leeg is, geef het dan aan mama'. Mensenmama's roepen het allemaal! En mama's hebben groot gelijk, want de leuke buitenspeelplek is veel minder leuk als deze is omgetoverd tot een vuilnisbelt! Wist je dat dierenmama's precies hetzelfde zijn als mensenmama's?! En de dieren spelen op nog veel meer plekjes! Ga met Annie op zoek naar slimme opruimers!





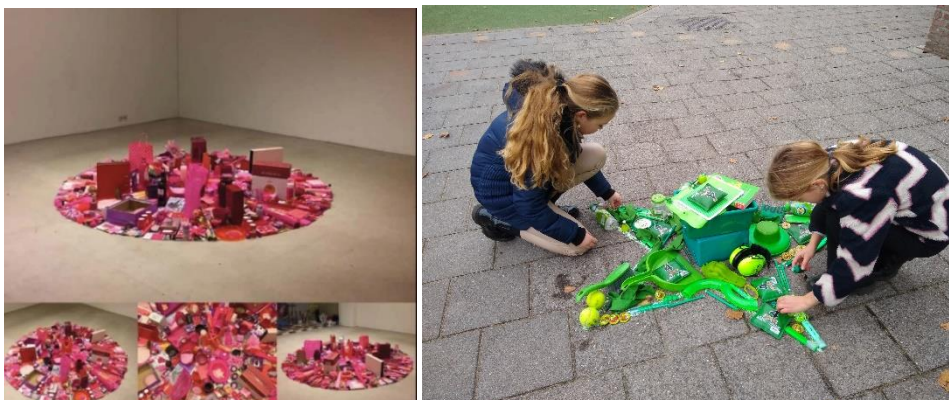
## Groep 4 – 5 – 6

Voor deze groepen werd theaterstuk 'De zee is van plastic' door Theatergroep Storm opgevoerd. In de voorstelling was aandacht voor het kappen van bomen in het regenwoud, het overmatig eten van vlees, de afvalberg die groeide en o.a. in zee terecht kwam en het smelten van het ijs van de poolkappen. Het duo dat de voorstelling bracht, zorgde dat deze zware onderwerpen op het niveau van de leerlingen aansloten en positief en behapbaar gebracht werden. De voorstelling werd 6 keer opgevoerd, met 150 tot 200 leerlingen per voorstelling.



## Groep 7 – 8

KunstLoc Brabant heeft ons in contact gebracht met Lidwien van Noorden. Zij heeft de reizende tentoonstelling: 'I don't like pink' speciaal gemaakt voor dit project. De bovenbouw werd uitgenodigd om na te denken over de afvalberg die we met ons allen creëren. Hoe hoog is die berg eigenlijk? Wat vinden we zoal in onze directe omgeving en kunnen we er nog iets mee doen? Gecombineerd met de eigenschap van kinderen om van alles te verzamelen werd er bewust in de eigen omgeving rondgekeken wat er zoal te vinden was. Kinderen werden uitgenodigd om afval van een bepaalde kleur of vorm te verzamelen en daar iets nieuws mee te maken. Ze kwamen erachter dat er vele mogelijkheden waren om mooie nieuwe creaties te maken maar ook dat ze niet met al het afval iets konden. De conclusie was dus dat er minder geproduceerd moet worden.



## **Evaluatie:**

### **Evaluatie vrijwilligers en medewerkers:**

Zowel de medewerkers van IVN als die van het museum hebben met veel plezier de diverse groepen begeleid. Leerlingen waren enthousiast bezig en pikten de essentie van de opdrachten snel op. De samenwerking tussen het IVN en het museum smaakt naar meer. We 'wonen' zo dicht bij elkaar en hebben voor een groot deel dezelfde doelstelling. Super om de krachten te bundelen en daardoor een sterk project neer te kunnen zetten.

### **Evaluatie scholen:**

Na elke periode zijn alle scholen gevraagd om een evaluatie in te vullen.

Over het algemeen zijn de scholen heel tevreden over de aangeboden activiteiten van IVN, het museum en de culturele partners. De organisatie was goed en de communicatie was duidelijk, maar soms binnen de school zelf wat minder goed geregeld.

De activiteiten van het IVN zijn goed ontvangen op de scholen. De landschapskist voor de onderbouw was erg bruikbaar volgens de leerkrachten en leerlingen waren heel betrokken bij de uitvoering. Het kijk-in-je-wijkspel werd door leerlingen enthousiast ontvangen, ze gingen zelfs in hun vrije tijd nog afval ruimen. Het programma 'Sarah's wereld' liet de leerlingen onderzoekend bezig zijn met het onderwerp duurzaamheid en heeft ze ook goed bewustgemaakt van wat ze zelf kunnen doen.

De excursies in Museum Klok & Peel zijn goed verlopen. De doe-tocht door het museum voor de onderbouw viel in de smaak bij de leerlingen. De ouders die moesten begeleiden vonden het ook leuk om te doen. Leerlingen waren heel betrokken bezig met de taken. Het programma voor de middenbouw was gericht op doe-activiteiten voor de leerlingen, waarbij ze enthousiast aan het werk zijn geweest. Er waren veel proefjes en opdrachten om te doen. Sommige leerkrachten vonden het jammer dat leerlingen niet alles konden uitvoeren. De escapekast voor de bovenbouw vonden de leerlingen erg leuk. De leerkrachten waren tevreden over de begeleiding in het museum.

### **Cultureel:**

De kunsten zijn goed aan bod gekomen tijdens het project. De vertelster voor de onderbouw is zeer goed ontvangen en de boodschap is goed overgekomen bij de kinderen. De voorstelling 'De zee is van plastic' voor de middenbouw zorgde ook voor veel positieve geluiden. De reizende tentoonstelling 'I don't like pink' is door de meeste leerkrachten en leerlingen enthousiast ontvangen. Er waren ook enkele leerkrachten met minder affiniteit met kunst. Het vergde meer inzet van de leerkrachten zelf en het enthousiasme voor dit project is daarmee afhankelijk geweest van de moeite (en het enthousiasme) van de betreffende docent. Toch overheersen de positieve reacties.

### **Financieel**

Bij het maken van de begroting zijn we uitgegaan van een leerlingenaantal van 2600. Gebaseerd op het aantal leerlingen van het jaar daarvoor en uitgaande van een lichte daling. Uiteindelijk hebben er een dikke 3000 leerlingen deelgenomen. De bijdrage van CuVoSA is door deze stijging flink hoger dan begroot.

Voor alle 14 basisscholen en 3000+ leerlingen hebben zich ingezet:

- 24 IVN-vrijwilligers: 2.000+ uur
- 23 museumvrijwilligers: 1.900+ uur
- 1 museummedewerker: 510 uur

Het aantal leerlingen dat aan dit project heeft deelgenomen, is 400 meer dan begroot. Het aantal uren van betrokken vrijwilligers is dan ook hoger uitpakket dan begroot. Deels door de onderschatting van het benodigd aantal uren om de kwaliteit van het project te waarborgen.

Om de gewenste kwaliteit te leveren en doordat het project gekoppeld is aan de gelijktijdig lopende tentoonstelling 'Samen het klimaat de baas' van de gemeenten en het waterschap, is extra inzet van de conservator noodzakelijk geweest. Deze koppeling heeft wel een duidelijke meerwaarde voor het project opgeleverd.

Voor al deze extra kosten is dekking gevonden door het werven van extra sponsorgelden.

### **Vervolg van het project 'Lang leve planeet Aarde':**

De ontwikkelde museumlessen en IVN-activiteiten blijven beschikbaar voor geïnteresseerde scholen. Vanuit diverse scholen en de medewerkers/vrijwilligers van het IVN en Museum Klok & Peel wordt de wens geuit om over een jaar of drie het project te herhalen.

- De aangeschafte watertafel wordt ook bij andere projecten ingezet, zoals het jubileum van het IVN.
- Het duurzaamheidshuisje en de plakvloer blijven beschikbaar voor bezoekers van het museum.
- De isolatiehuisjes zijn ondertussen in gebruik genomen door het duurzaamheidshuis van de gemeente Asten.

### **Afronden van het project met alle medewerkers:**

Op 22 september hebben we het project afgesloten met alle vrijwilligers en medewerkers. Het projectteam van IVN en Museum Klok & Peel en de vrijwillige begeleiders van beide instanties kregen de kans om kennis met elkaar te maken en ervaringen uit te wisselen. Er was tijd voor een boswandeling onder leiding van een gids, die het enthousiasme voor kleine natuurwondertjes overbracht.

Daarna werd de kennis van de vrijwilligers verbreed met veel informatie over imkerij, honingbijen en hun solitaire inheemse familieleden. Een project dat ook regelmatig voor scholen wordt ingezet. Onder het genot van een hapje en een drankje is het project geëvalueerd en gekeken naar een mogelijk vervolg in de toekomst. Alle vrijwilligers geven aan dat ze met veel plezier meegewerkt hebben aan dit succesvolle project voor de basisscholen van Asten en Someren. De samenwerking tussen IVN en Museum klok & Peel smaakt naar meer.





## Sponsors

## Nieuws over het project in de pers:

Berichten op Siris Asten:

<https://siris.nl/nieuws/artikel/start-project-lang-leve-planeet-aarde-op-de-diamant>

<https://siris.nl/nieuws/artikel/verhalenverteller-in-bibliotheek-asten-in-het-kader-van-duurzaamheidscampagne>

<https://siris.nl/nieuws/artikel/theatervoorstelling-droog-water-in-het-kader-van-duurzaamheidscampagne>

<https://siris.nl/nieuws/artikel/breedgedragen-duurzaamheidscampagne-op-scholen-en-in-museum-klok-peel>

<https://siris.nl/nieuws/artikel/afsluiting-project-lang-leve-planeet-aarde-op-basisschool-de-diamant>

<https://siris.nl/nieuws/artikel/gemeenten-en-waterschap-onthullen-beste-drie-ideeen-lang-leve-planeet-aarde>

<https://siris.nl/nieuws/artikel/izzat-khalil-uit-someren-heeft-het-beste-duurzaamheidsidee>

<https://siris.nl/nieuws/artikel/duurzame-huizenroute-in-gemeente-someren-1>

## Artikelen Peelbelang:



Peelbelang  
24-11-2022.pdf



Peelbelang  
22-09-2022.pdf



Peelbelang  
2-2-2023 - Mens en i

(in de PDF van 2-2-2023 staan: Peelbelang 2-2-2023 - Mens en natuur - Peelbelang 6-4-2023 - Peelbelang 29-6-2023)

## Berichten op website museum Klok & Peel:

<https://museumklokenpeel.nl/lang-leve-planeet-aarde/>

<https://museumklokenpeel.nl/blog/2022/09/22/breedgedragen-duurzaamheidscampagne-op-scholen-en-in-museum-klok-peel/>

<https://museumklokenpeel.nl/collecties/tijdelijke-tentoonstellingen/samen-het-klimaat-de-baas/>

<https://museumklokenpeel.nl/blog/2022/11/17/beste-drie-ideeen-lang-leve-planeet-aarde-onthuld/>

<https://museumklokenpeel.nl/blog/2023/07/14/izzat-khalil-uit-someren-heeft-het-beste-duurzaamheidsidee/>

## Waterschap Aa en Maas:

<https://www.aaenmaas.nl/actueel/nieuwsservice/2023/juli/nieuwsservice-20-juli-2023/>

## Artikelen Magazine Klok & Peel:



KPmagazinewinter2  
2art2.pdf



KPmagazinezomer2  
3art2.pdf

## Artikelen de Schrever IVN Asten-Someren



Schreeverherfst23ar  
t2.pdf



Schreeverherfst22ar  
t3.pdf



Schreeverzomer23ar  
t1.pdf



Schreeverwinter22a  
rt3.pdf



Schreeverlente23art  
3.pdf

## Artikelen ED



ED7okt.pdf

<https://www.ed.nl/de-peel/br-herbruikbare-fles-in-plaats-van-pakjes-drinken-kinderen-bezig-met-duurzaamheid~a02347a5/222345192/>